

Utlåtande 2004:26 RIII (Dnr 121-683/2001)

Investeringar i ytterstaden

Motion av Börje Vestlund (s) (2001:28)

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Gatu- och fastighetsnämnden får i uppdrag att genomföra en inventering av investeringsbehov i ytterstaden i enlighet med detta utlåtande.
2. Motion 2001:28 av Börje Vestlund (s) anses besvarad med vad föredragande borgarråd anför i detta utlåtande.

Föredragande borgarrådet Roger Mogert anför följande.

Motionens innehåll

Börje Vestlund (s) framhåller sin motion (2001:28), *bilaga 2*, gällande investeringar i ytterstaden, att stadens investeringar i infrastruktur, bostäder och arbetsplatser är snedfördelad mellan ytter- och innerstad. Motionären framför att många av ytterstadens områden har vuxit fram från 1940 och framåt men inte underhållits på ett tillfredsställande sätt. Torg, centrumanläggningar, parker och andra utemiljöer är dåligt underhållna och i vissa fall otillgängliga. Ytterstadssatsningen har bidragit positivt i vissa områden men inte i alla. Motionären framhåller; "Innerstaden är vad gäller areal 18,9 % av Stockholm, men då det gäller investeringsmedel för bostäder, arbetsplatser, trafik och grönområden är det endast 39 % av dessa som går till ytterstaden. Det säger sig själv att ytterstaden därmed förfaller sakta men säkert".

Förslagen till fullmäktige är att uppdra till gatu- och fastighetsnämnden att ta fram ett förslag till investeringar av den yttre miljön i ytterstaden, samt att omfördela medel i investeringsbudgeten för att genomföra detta.

Remisser

Motionen remitterades för synpunkter till stadsledningskontoret (SLK), gatu- och fastighetsnämnden (GFN) och koncernstyrelsen för Stockholms Stadshus AB.

Sammantaget anser SLK att staden vidtar stora åtgärder samt investerar stora belopp i ytterstaden. Frågeställningen i motionen berör fysisk infrastruktur i ett bredare sammanhang samt omfattar såväl investeringar som drift och underhåll. Ansvaret fördelar sig på olika aktörer i staden, privata aktörer och staten. Under 1999 och 2000 fördelades investeringsmedel, både för GFN och kommunfullmäktige, relativt jämnt mellan inner- och ytterstad. Dessutom vistas många människor som bor i ytterstaden i innerstaden för att arbeta m.m. Staden arbetar också med att utveckla ytterstaden, genom särskilda projekt såsom i Kista och Söderort samt ytterstadssatsningen.

GFN konstaterar att en jämförelse mellan investeringar i inner- och ytterstad är svår, om inte omöjlig, eftersom det inte går att finna rättvisande parametrar. Fördelningen av investeringar till infrastruktur, trafik och grönområden utgår ifrån politiska beslut/direktiv samt hur angelägna behoven är. När de gäller arbetsplatser och bostäder är marknadens och staden planer styrande faktorer och en omfördelning av budgeten är varken lämplig eller önskvärd, utan ytterstadens attraktionskraft måste ökas genom samverkan på flera områden.

Koncernstyrelsen för Stockholms Stadshus AB pekar på att de kommunala bostadsbolagen och SISAB under 2001 och 2002 avsatt 150 mnkr för upprustningar inom ramen för ytterstadssatsningen, utöver kostnader för regelbundet underhåll. Koncernledningen anser emellertid att det finns ett behov av ökade investeringar i ytterstaden.

Mina synpunkter

Oavsett vilka mått på investeringar eller vilka exakta geografiska gränser man pratar om så håller jag med motionärens andemening; att resurser och investeringar bör fördelas jämnt över hela staden. Att alla områden tillgodoses utifrån sina behov tjänar hela staden långsiktigt på.

De områden som motionären pekar på; infrastruktur, bostäder, arbetsplatser och centrumanläggningar är viktiga delar som ska vara moderna i såväl inner- som ytterstaden. Dessutom ska grönområden värnas och göras tillgängliga. Detta är en ambitiös målsättning, men också nödvändig om Stockholm ska kunna utvecklas som en levande stad. Stockholm är idag en segregerad stad och jag delar motionärens åsikt att innerstaden länge prioriterats högt vad gäller investeringar i den fysiska miljön.

I de kommunala bostadsbolagen pågår nu underhållsinsatser i områdena som byggdes under 1940- och 1950-talet. I uppdraget ingår även en väsentlig satsning på underhåll av de så kallade miljonprogramsområdena. Utöver det ordinarie utvecklingsarbetet satsar bolagen, tillsammans med staden, totalt 150 mnkr per år på Stadsdelsförnyelsen.

Även för sysselsättningen och för utvecklingen i staden är ett livskraftigt näringsliv en förutsättning. Gatu- och fastighetsnämnden och bostadsbolagen har en nyckelroll genom att tillhandahålla mark samt investera i nybyggnation och underhåll. Under 2004 fördubblar de kommunala bostadsbolagen sina satsningar på ny- och ombyggnation, varav den största delen sker i ytterstaden.

En av de tydliga satsningarna på ytterstaden är Söderortsvisionen. Syftet med projektet är att lyfta fram de kvalitéer och möjligheter Stockholms södra områden har. Här kommer också nya bostäder och arbetsplatser att byggas med fokusering på tre geografiska områden; Telefonplan-Globen, Älvsjö-Vantör-Farsta och Skärholmen-Kungens Kurva. I visionen ingår målet att bygga 18 000 nya bostäder i söderort inom en tioårsperiod med ambitionen att skapa en blandad bostadsbebyggelse, både med avseende på bostadstyper och upplåtelseformer. Detta är särskilt viktigt ur integrationssynpunkt samt för att uppnå en långsiktigt hållbar förnyelse av stadsdelarna i söderort.

Ett annat tydligt område som vi satsar på är Järvaområdet. Under 2003 fattades beslut om ny infrastruktur i Kista som förbättrar trafiken och samtidigt skapar möjligheter för tusentals nya lägenheter. Även Rinkeby och Tensta är föremål för kraftiga infrastruktursatsningar, däribland nya bostäder.

Vid sidan av dessa stora investeringar i ytterstaden anser jag att det behövs en inventering av behovet av upprustning och underhåll av slitna miljöer, framför allt i 50-, 60- och 70-talsstadsdelarna. Gatu- och fastighetsnämnden bör göra en sådan inventering och samtidigt presentera förslag på åtgärder. När projekten genomförs bör de även samordnas med de kommunala bostadsbolagens större upprustningsarbeten.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Kristina Axén Olin*, *Sten Nordin* och *Mikael Söderlund* (alla m) och *Jan Björklund* (fp) enligt följande.

Vi föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. avslå motionen
2. därutöver anföras.

Det är, vilket också poängteras av gatu- och fastighetsnämnden, vanskligt att dra långtgående slutsatser av ytliga jämförelser av investeringar i inner- och ytterstad. Att enbart se till vilka summor som investerats och jämföra detta med areal riskerar att leda till slutsatser som är grunda och onyanserade. Beklagligtvis väljer motionären att fullständigt utelämna alternativa jämförelser så som antalet besökare, boende eller arbetande.

Det finns emellertid anledning att se över på vilket sätt staden kan agera för att göra ytterstaden mer attraktiv för boende och arbete. Stockholms stad ansökte exempelvis för några år sedan om att få använda 500 miljoner kronor av vinstmedlen från de kommunala bostadsbolagen för en upprustning i anslutning till de så kallade miljonprogramsområdena. Regeringen avslag dessvärre den ansökan.

För att motverka segregation och öka attraktiviteten i ytterstaden är det en absolut förutsättning att bostadsbyggandet fungerar. Vi har under 2004 tvingats konstatera att bostadsbyggandet kollapsat i Stockholm, vilket ofrånkomligen skapar problem även på detta område.

Det är därutöver viktigt att i sammanhanget betona vikten av blandade upplåtelseformer när det gäller boendet i ytterstaden. Många stockholmare är beredda att ta ansvar för och engagera sig i sitt boende. En blandning av upplåtelseformer ökar valfriheten och bidrar till att minska segregationen. Under föregående mandatperiod exemplifierades detta tydligt genom att boende i flera av Stockholms förorter gavs möjligheter att ta ansvar för sitt boende och sin boendemiljö.

I arbetet med att göra ytterstaden mer attraktiv och motverka segregation bör också all planering för biltullar avbrytas. Ett införande av biltullar runt Stockholms innerstad innebär att man monterar upp en mur mot ytterstadens befolkning. Ett sådant system motverkar rörligheten, klyver regionen och ökar segregationen.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Gatu- och fastighetsnämnden får i uppdrag att genomföra en inventering av investeringsbehov i ytterstaden i enlighet med detta utlåtande.

2. Motion 2001:28 av Börje Vestlund (s) anses besvarad med vad föredragande borgarråd anför i detta utlåtande.

Stockholm den 18 februari 2004

På kommunstyrelsens vägnar:
ANNIKA BILLSTRÖM

Roger Mogert

Anette Otteborn

Reservation anfördes av *Kristina Axén Olin, Sten Nordin, Mikael Söderlund* och *Kristina Alvendal* (alla m) och *Lotta Edholm* och *Ann-Katrin Åslund* (båda fp) med hänvisning till reservationen av (m) och (fp) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Börje Vestlund (s) framhåller i sin motion (2001:28), bilaga 2, gällande investeringar i ytterstaden, att stadens investeringar i infrastruktur, bostäder och arbetsplatser är snedfördelad mellan ytter- och innerstad. Motionären framför att många av ytterstadens områden har vuxit fram från 1940 och framåt men inte underhållits på ett tillfredsställande sätt. Torg, centrumanläggningar, parker och andra utemiljöer är dåligt underhållna och i vissa fall otillgängliga. Ytterstadssatsningen har bidragit positivt i vissa områden framhålls; "Innerstaden är vad gäller areal 18,9 % av Stockholm, men då det gäller investeringsmedel för bostäder, arbetsplatser, trafik och grönområden är det endast 39 % av dessa som går till ytterstaden. Det säger sig själv att ytterstaden därmed förfaller sakta men säkert".

Förslagen till fullmäktige är att uppdra till gatu- och fastighetsnämnden att ta fram ett förslag till investeringar av den yttre miljön i ytterstaden, samt att omfördela medel i investeringsbudgeten för att genomföra detta.

REMISSER

Motionen remitterades för synpunkter till stadsledningskontoret (SLK), gatu- och fastighetsnämnden (GFN) och koncernstyrelsen för Stockholms Stadshus AB.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 17 september 2001 har i huvudsak följande lydelse.

SLK anser att motionen bör anses besvarad med vad som anförs i tjänsteutlåtandet.

Sammantaget anser SLK staden vidtar stora åtgärder samt investerar stora belopp i ytterstaden. Frågeställningen i motionen berör fysisk infrastruktur i ett bredare sammanhang samt omfattar såväl investeringar som drift och underhåll. Ansvaret fördelar sig på olika aktörer i staden, privata aktörer och staten. Under 1999 och 2000 fördelades investeringsmedel, både för GFN och kommunfullmäktige, relativt jämnt mellan inner- och ytterstad. Dessutom vistas många människor som bor i ytterstaden i innerstaden för att arbeta m.m. Staden arbetar också med att utveckla ytterstaden, genom särskilda projekt såsom i Kista och Söderort samt ytterstadssatsningen

Gatu- och fastighetsnämnden beslöt den 23 oktober 2001 att besvara kommunstyrelsens remiss av motionen med gatu- och fastighetskontorets utlåtande.

Reservation anfördes av *Börje Vestlund m.fl.* (s), *Ann-Marie Strömberg m.fl.* (v) och *Per Bolund* (mp), bilaga 1.

Särskilt uttalande gjordes av *Sten Nordin m.fl.* (m), *Inge-Britt Lundin* (fp), *Kurt Hultgren* (sp) och *Björn Nyström* (kd), bilaga 1.

Gatu- och fastighetskontorets tjänsteutlåtande daterat den 12 juli 2001 har i huvudsak följande lydelse.

Investeringar i infrastruktur, trafik och grönområden

Investeringar som gatu- och fastighetskontoret gjorde under 1999 samt 2000 fördelade sig relativt jämnt mellan innerstad (ca 55 %) och ytterstad (ca 45%). Det är vanskligt att jämföra investeringsbudgeten eftersom i den ingår större och speciella projekt, som varierar mellan åren, och det blir avgörande var dessa projekt geografiskt ligger. Exempelvis gick 30 % av budgeten 1999 i innerstaden till sanering av Klara Sjö och åtgärder för stomnätet. Utgångspunkten för den fördelning som idag sker utgår från politiska uppdrag/direktiv och hur angelägen åtgärder är.

Av Stockholms 750.000 innevånare bor ca 63 % i ytterstan och 37 % innerstan. Varje dag pendlar 260.000 människor till innerstaden för att arbeta, motsvarande siffra för ytterstan är 145.000. Antalet människor (turister, boende från ytterstaden och Stockholm närhet), som reser till innerstan för att besöka museer, biografier, restauranger, idrottsevenemang, butiker mm är mycket större än motsvarande för ytterstaden.

Alternativa mått för jämförelse kan vara antalet besökare, yta, boende, arbetande, biltrafik etc. Kontoret anser att det är svårt om inte omöjligt att välja rättvisande parametrar för en jämförelse.

Investeringar för bostäder och arbetsplatser

Under de senaste 2 åren har ca 1 300 lgh påbörjats årligen (fördelat lika mellan innerstaden och ytterstaden). Staden exploateringskostnader för byggande i innerstaden är betydligt högre per producerad lägenhet än ytterstaden. Förklaringen till detta är mer kostsamma lösningar – överdäckningar, evakueringar mm. Dock har under senare år kostnaden för ytterstaden närmat sig innerstadens eftersom redan exploaterad mark används i större utsträckning samt att tillgänglig mark minskar. Även intäkterna av markförsäljning och avgäldsnivåer är lägre i ytterstaden eftersom marknadspriset är högre i innerstaden, varför en jämförelse av enbart utgifter blir missvisande. Detta påverkar var produktionen sker är översiktsplan, möjligheter till detaljplan och marknadens efterfrågan. Är exploateringskostnaden rimlig påverkar det knappast var produktionen av bostäder och arbetsplatser sker. Efterfrågan är lägre i ytterstaden (påtagligare ju längre ut man kommer i stan) eftersom produktionskostnad i innerstaden och ytterstaden skiljer sig mindre än intäkten (marknadspriset på bostadsrätten/kvm). Med andra ord är intresset för att bygga i innerstaden större än i

ten/kvm). Med andra ord är intresset för att bygga i innerstaden större än i den yttre ytterstaden.

Gatu- och fastighetskontorets synpunkter

Var arbetsplatser och bostäder produceras påverkas starkt av marknadens efterfrågan och staden planer. Det är knappast möjligt eller är önskvärt att påverka detta genom omfördelning av budgeten. Utan ett ökat bostadsbyggande i ytterstaden måste ske genom att öka attraktionskraften. Exempel på sådant arbete är Kista visionen och Söderortsvisionen, som syftar till att skapa förutsättningar för en positiv utveckling och fortsatt tillväxt/ökad tillväxt.

Det bör påpekas att underhåll av allmänna platser m.m. är det inte kontorets ansvarsområde utan stadsdelsförvaltningarnas. För investeringar i infrastruktur anser kontoret att det är svårt om inte omöjligt att välja rättvisande parametrar för en jämförelse. Kontoret delar till viss del motionärens uppfattning att behov finns av upprustningar i centrum och på torg i ytterstaden, dock inte att det är ett förfall. Men en omfördelning av budgeten på innerstadens bekostnad för att tillgodose dessa behov är inte acceptabelt utan måste ske genom med ytterligare investeringsmedel. Utgångspunkten för den fördelning som sker idag är politiska uppdrag/direktiv och hur angelägen åtgärder är

Koncernstyrelsen för Stockholms Stadshus AB:s tjänsteutlåtande, daterat den 21 augusti 2001 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms bostadsbolagen och SISAB har under 2001 och 2002 avsatt 150 mnkr för upprustningar inom ramen för ytterstadssatsningen, utöver kostnader för regelbundet underhåll. Koncernledningen anser emellertid att det finns ett behov av ökade investeringar i ytterstaden.

RESERVATIONER M.M.

Gatu- och fastighetsnämnden

Reservation anfördes av Börje Vestlund m.fl. (s), Ann-Marie Strömberg m.fl. (v) och Per Bolund (mp), enligt följande.

Gatu- och fastighetsnämnden beslutar

- att till kommunstyrelsen överlämna kontorets tjänsteutlåtande,
- att för sin del tillstyrka motionen, samt
- att anförda följande:

Gatu- och fastighetsnämnden instämmer helt med motionärens uppfattning att ytterstaden inte fått sin beskärda del av stadens investeringar. När stadens ekonomi inte tillåter genomförandet av alla projekt finns det en tydligt tendens att prioritera investeringar i innerstaden framför betydligt mera angelägna investeringar i ytterstaden. Stockholm är redan en segregerad stad och fortsatt prioritering av innerstaden i den fysiska upprustningen innebär förstärkt segregation – en uppdelning i attraktiva och välhållna högstatusområden med arbetsplatser, service och nöjesliv i innerstaden, omgivna av lågstatusområden, slitna och förslummade sovstäder i ytterstaden. Att innerstaden har tätt med arbetsplatser och mängder med besökare är ingen ursäkt för att lågprioritera boendemiljön för de boende i ytterstaden - i stället skall ytterstaden rustas upp för att bli en bättre miljö att bo och leva i - och även att arbeta i.

Under förra mandatperioden startades ytterstadssatsningen som förutom ett rejält medelstillskott också innebar ett nytt sätt att arbeta, medborgarna i de utvalda stadsdelarna fick själva göra sina prioriteringar. Genom ytterstadssatsningen fick många medborgare för första gången tillfälle att aktivt arbeta med sin närmiljö och många människor deltog också i arbetet - både kreativt och konstruktivt.

Staden bör i fortsättningen prioritera upprustning av ytterstaden. Gatu- och fastighetsnämnden bör ges i uppdrag att ta fram förslag till investeringar i ytterstaden. Förslagen skall tas fram i samarbete med medborgarna i de berörda stadsdelarna.

Särskilt uttalande gjordes av Sten Nordin m.fl. (m), Inge-Britt Lundin (fp), Kurt Hultgren (sp) och Björn Nyström (kd), enligt följande.

Gatu- och fastighetsnämnden vill i sammanhanget påtala att en samordning med kommunens bostadsbolag och SISAB i ytterstadssatsningar har skett under de senaste åren. Bolagen har tillsammans investerat 150 miljoner årligen inom detta projekt.

Gatu- och fastighetsnämnden hade också blivit involverad i de planerade stora extra satsningar för ytterstaden som gjordes i samband med att Stockholms stad ansökte hos regeringen om att få använda 500 miljoner kronor av vinstmedlen hos bostadsbolagen för upprustningar i anslutning till framför allt de s k miljonprogramsområdena. Denna ansökan avslog dock den socialdemokratiska regeringen. Det finns också andra sätt än upprustningar att utveckla ytterstaden. Ett bra exempel är radhusen i Rinkeby, något som strategiskt kan ha en positiv effekt på området och som alla boende vinner fördelar av. Ytterligare kompletteringsbebyggelse i ytterstaden ger en balans i områdena, och minskar den segregation som råder, inte minst i de s k miljonprogramsområdena.

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

2001:28

2001:28

Motion av Börje Vestlund (s) om investeringar i ytterstaden

Stadens investeringar i infrastruktur, bostäder och arbetsplatser har idag en stor snedfördelning mellan ytter- och innerstad. Snart sagt inget projekt är för dyrt för att genomföra i innerstaden. När Gatu- och Fastighetskontoret tagit fram förslag som har varit billigare för en upprustning nämnden väljer ändå det dyrare alternativet. Det är slöseri och kan inte försvaras. Samtidigt växer behoven av upprustning i ytterstaden.

Ytterstadens områden har växt i huvudsak från 1940 och framåt. Ofta, men inte alltid, har arkitekter och planerare lagt ner kraft och energi på att skapa en trevlig yttre miljö. Denna har dock inte alltid underhållits på ett tillfredsställande sedan dess. Torg och centrumanläggningar behöver i flera fall en rejäl ansiktslyftning. Lekplatser och parklekar har ofta leksaker och miljöer som inte har förändrats sedan de kom till. Parker och grönområden är dåligt underhållna. I vissa områden har slitaget varit större än på andra håll. Tack vare det dåliga underhållet har dessa utemiljöer inte blivit tillgängliga för äldre och handikappade. Lekplatser uppfyller inte heller de normer som idag finns. Staden har de senaste åren gjort särskilda insatser i miljonprogrammet. Detta är i sig bra. Problemet är att det finns fler områden som är slitna. Det är bra att ytterstadssatsningen finns i Rågsved, Skärholmen, Akalla Rinkeby m. fl. men slitage finns även i Bandhagen, Vällingby, Bromsten, Hammarby, Gubbängen m fl.

Parker och grönområden i småhusområden har nästan helt och hållet lämnats åt sitt öde.

Frågan som fullmäktige måste ställa sig är. Vill vi ha denna vackra stad som ändå Stockholms innerstad är, omgiven av en dålig underhållen ytterstad. Innerstaden är vad gäller areal 18,9 % av Stockholm, men då det gäller investeringsmedel för bostäder, arbetsplatser, trafik och grönområden är det

steringsmedel för bostäder, arbetsplatser, trafik och grönområden är det endast 39 % av dessa som har gått till ytterstaden. Det säger sig själv att ytterstaden därmed förfaller sakta men säkert.

Jag föreslår fullmäktige att

1. uppdra till Gatu- och Fastighetsnämnden att ta fram ett förslag till investeringar av den yttre miljön i ytterstaden, samt
2. omfördela medel i investeringsbudgeten för att genomföra detta.

Stockholm den 14 maj 2001

Börje Vestlund